

139 . Târgu Frumos | Județ: Iași | Punct: Vest de oraș | Anul: 2018

Anul: 2018

Cod RAN: 95480.05

Perioade: Preistorie

Epoci: Preistorie

Categorii sit: Religios, ritual și funerar

Autori: Andrei Asăndulesei, Dumitru Boghian, Sergiu Constantin Enea

Instituții: Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Ștefan cel Mare" Suceava, Liceul "Ion Neculce" Târgu Frumos

Raport

Cercetarea de evaluare arheologică a vizat studierea, prin mijloace specifice (cercetarea materialelor cartografice și a izvoarelor istorice, cercetări de teren, investigații interdisciplinare) a unei zone aflată în partea de vest a vetrei orașului Târgu Frumos (fig. 1.1 - 2; 2.1), locație în care, în toamna anului 2017, prin arături adânci și decapare (proprietatea cetățeanului Crețu Ion) (nota 8), a fost afectat un monument tumular (H = 2 m; D. max = 40 m), care părea a face parte dintr-o necropolă tumulară.

În aceste condiții, în vederea îndeplinirii obiectivelor evaluării de teren, în luna octombrie a anului 2018, pe lângă studierea materialelor documentare: Hotarnicele moșiei și orașului Târgu Frumos de la 1796 (nota 9), Planul Târgului Frumos, desenat de inginerul Dumitrache Pastia (1828) (nota 10), Planul moșiei Târgu Frumos la 1845 (nota 11) (fig. 3.1-2), planurile directe de tragere din perioada interbelică (1:20000) (nota 12), hărțile topografice militare cu caracter nesecret (1:25000) (nota 13), ortofotoplanurile (nota 14) și hărțile istorice Google Earth, au fost întreprinse cercetări perieghetice, au fost realizate fotografii aeriene cu o dronă DJI Phantom 4 (fig. 5.1 - 4) și o scanare magnetometrică (Andrei Asăndulesei, Platforma Arheoinvest, UAIC Iași) a tumului afectat, numerotat T1 (fig. 6.1-4), pentru precizarea prezenței complexelor și a materialelor arheologice, cartarea movilelor, stabilirea gradului de conservare, stabilirea încadrării crono-culturale a acestora și aprecierea valorii lor regionale. Din păcate, din cauza debutului timpuriu al iernii, nu au putut fi realizate investigațiile de rezistivitate electrică și sonajul arheologic.

Concret, zona supusă evaluării a constat dintr-un areal de 15 hectare, aflat la 300 m V de limita apuseană a vetrei orașului Târgu Frumos (fig. 1.2; 2.1), de o parte și de alta a DN 28A (Târgu Frumos-Pășcani), în zona releului Orange. Menționăm că în această zonă semnalăm colectivului Repertoriului Arheologic al Județului Iași, în anul 1983 (C. Mihai, D. Boghian), existența unui tumul cu înălțimea de 2 m și diametrul aproximativ de 20-25 m (nota 15), la ieșirea din Târgu Frumos către Ruginoasa (DN 28A). Extinzând zona, la NV de orașul Târgu Frumos, investigațiile prezentate mai sus ne-au permis să concluzionăm că avem de a face cu o necropolă tumulară, posibil și mai multe, alcătuită din numeroase movile înșiruite pe culmea interfluvială a Dealului Pietrișu (între Bahluiet și pâraul Reditu), care coboară spre oraș, pe o lungime de circa 10 km (între Târgu Frumos și Reditu, com. Ruginoasa) (nota 16), dintre care 3-4 movile, afectate de arături, sunt "grupate" pe marginea nord-estică a platoului și în jurul tumulului amintit, T1 (fig. 2.2). Facem precizarea că amplasamentul se prezintă ca o mică treaptă a dealului (fig. 4.1-2), având o foarte bună vizibilitate spre nord și nord-vest, pe o distanță de 10-15 km (spre văile Bahluietului, Cucuteni, Valea Oii, până la Cotnari-Dealul Cătălina) și spre sud (Coasta Iașilor/fațada nordică a Podișului Central Moldovenesc), nord-est și est (șirurile de tumuli de pe Dealul Popa Mort și culmea interfluvială dintre Valea Oii și Bahlui), (fig. 5.1 - 2).

De asemenea, alte movile, probabil trei, s-au aflat spre Târgu Frumos, la vest de Biserica Sf. Neculai, bordând, la nord, platoul care coboară spre ESE, cea mai importantă și vizibilă fiind, azi, movila Măicuța, aflată în curtea lăcașului de cult (fig. 2.2; 3.2) (nota 17).

Revenind la tumulul T1, arătăm că este aflat la 600 m vest de intravilanul orașului Târgu Frumos, 575 m de colțul NV al cimitirului evreiesc Târgu Frumos, 158 m S de Releul Orange Târgu Frumos și 125 m S de axul DN 28A Târgu Frumos-Pășcani. Așa cum am precizat, acesta avea, inițial, o înălțime de peste 2 m, constituind și punct trigonometric (cota 170 m, coordonate geografice: 47°12'16.16"N; 26°59'14.19"E) și a reprezentat movilă de hotar a moșiei Târgului Frumos în Evul Mediu (fig. 3.1-2), prezentând, probabil, o alcătuire complexă cu tumulul propriu-zis și un ring/șanț circular împrejmuitoare, cu diametrele de cca. 45 m, în interiorul ringului adâncit, și cca. 70 m maxim, în exteriorul acestuia (nu este exclus ca ceea ce considerăm ring să reprezinte, de fapt, șanțul de împrumut pământ pentru construirea monumentului funerar).

Din fotografiile oblice aeriene (fig. 5/1-4), se observă că această movilă este alungită puțin, pe axa N-S, iar la nord de acesta se mai găsesc cele 3-4 movile (una mai mică, dar vizibilă, notată T2, și altele probabile, marcate cu semnul întrebării). Din păcate, deși sau executat două scanări magnetometrice succesive în arealul T1, hărțile obținute sunt puțin concludente, rezultatele fiind influențate, foarte probabil, de puternicele semnale electromagnetice emise/receptate de releul de telefonie mobilă Orange, precum și de faptul că monumentul (T1) nu conține componente arse semnificativ. Totuși, în partea nord-nord-vestică a acestuia se observă o anomalie de culoare mai închisă, însoțită de altele două spre SV de aceasta, care ar putea indica eventuale structuri interioare arse cu grade diferite de intensitate (fig. 6.4), precum și mai multe anomalii mici, dispuse circular. Nu excludem eventualitatea existenței, în T1, a unor înmormântări multiple, din mai multe perioade, după cum unele anomalii din jurul acestui monument vor trebui verificate, putând reprezenta morminte plane, realizate în spațiile dintre movile. Evident, doar săpătura arheologică va stabili caracterul acestor anomalii magnetometrice.

De asemenea, menționăm că, la aproximativ 40 m spre NV de Releul Orange, se găsește tumulul desemnat T2 (coordoanate geografice: 47°12'22.56"N; 26°59'12.68"E), cu diametrele de cca. 25-30 m, care era evidențiat și în hărțile istorice, tot pe hotarul moșiei medievale a orașului Târgu Frumos (fig. 2.1-2).

În concluzie, arătăm că investigațiile de evaluare au arătat existența a două complexe cu monumente tumulare: primul alcătuit din movilele care se aliniază spre NV, pe culmea interfluvială alcătuită de Dealul Pietrișu, cel de-al doilea, care a constituit obiectul expres al studiului nostru, format din grupurile de movile, de diferite dimensiuni, aflate pe platoul și panta lobului de est-sud-est a aceluiași deal, pe cotele de 110-170 m, cu vizibilitate excelentă asupra împrejurimilor, în partea de vest a intravilanului orașului Târgu Frumos și imediat spre apus de aceasta.

Note

- (8) Intervenție energetică S.-C. Enea care a observat și sesizat Direcția de cultură Iași, Poliția de Patrimoniu și Poliția Târgu Frumos, cu ai cărei reprezentanți a fost la fața locului determinând sistarea împrumutului de pământ și evitarea distrugerii totale a monumentului funerar. Observațiile realizate la fața locului, de către D. Boghian și S.-C. Enea, au arătat că a fost distrusă jumătatea superioară a movilei, atingându-se nucleul/mantaua inițială a construcției funerare. S-a realizat fotografierea distrugerilor (S.-C. Enea), iar din discuțiile purtate cu proprietarul terenului a rezultat că se intenționa orizontalizarea terenului. S-a constatat că acest tumul avea bornă geodezică, cu plumbă metalică (DTM), care a fost dislocată din poziția inițială, iar cota de 170 m, înscrisă pe hărțile topografice, a fost coborâtă cu peste 1 m.
- (9) Arhivele Naționale Iași, Documente Spiridonie, V/21 și V/28.
- (10) Arhivele Naționale Iași, Documente Spiridonie, V/32.
- (11) Arhivele Naționale Iași, Fond Planuri și hărți, 474/1845.
- (12) <http://www.geo-spatial.org/download/planurile-directoare-de-tragere>, fila 4674, T-gul Frumos (Sic!).
- (13) RSR, Ministerul Apărării Naționale, Direcția Topografică Militară, Harta topografică, Ediția a II-a, 1985, filele L-35-30- B-d și L-35-31-A-c; vezi și Geomil <https://portal.geomil.ro/arcgis/home/webmap/viewer.html?webmap=cce134f4a9694d9faa353983fbc15635>.
- (14) ANCPI (<http://geoportal.ancpi.ro/geoportal/viewer/index.html>).
- (15) V. Chirica, M. Tanasachi, Repertoriul arheologic al județului Iași, Ed. Junimea, vol. II, Iași, 1985, harta p. 420, nr. 59 și

p.421, pct. LXXIX.14.H.

(16) E posibil ca unii dintre acești tumuli să fi fost afectați de construcția cazematelor din cel de-al doilea război mondial, aflate între Costești și Heleșteni, jud. Iași, parte a liniei fortificate Dacia.

(17) Facem aceste precizări pentru a evidenția caracterul și importanța monumentului și a preîntâmpina eventuala sa distrugere.

Informații suplimentare online

[Raportul 6216 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
